

گلچینی از :

قصه‌های شاهزادگان و پادشاهان گلیلی و یویرا احمد

تألیف: فریدون امیرن

فرهنگ مانا

۱۳۹۳

سرشناسه: امیریان، فریدون، ۱۳۳۲
 عنوان و نام پدیدآور: گلچینی از ضرب‌المثل‌های کهگیلویه و بویراحمد/گردآوری فریدون امیریان
 مشخصات نشر: سی‌سخت، فرهنگ مانا، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۱۳۲ ص / مصور
 شابک: ۷۸۰۰۰-۷۱۱۸-۱۷-۷ ریال ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۱۸-۱۷-۷
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 موضوع: ضرب‌المثل‌های لری
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۸ الف ۲۸۴/۲۵ PIR
 رده‌بندی دیویی: ۳۹۸/۹۶
 شابک: ۳۲۶۸۲۴۵: ایشی‌سی ملی:

گلچینی از ضرب‌المثل‌های کهگیلویه و بویراحمد

تألیف: فریدون امیریان

صفحه‌بندی: مینا صفری

طراح جلد: مهدی چشمه

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳

لیتوگرافی: نقره آبی

چاپ: زیتون سبز

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۱۸-۱۷-۷

قیمت: ۷۸۰۰۰ ریال

آدرس: یاسوج، سی‌سخت، خیابان اصلی، کوچه مدرسه

آدرس پخش در تهران: خیابان انقلاب، بین ویلا و حافظ، خیابان پورموسی، کوچه بامشاد، پلاک ۲، واحد ۱

کدپستی: ۱۵۹۹۶۱۷۷۱۱ تلفن: ۲۱-۸۸۹۴۸۸۲۰-۸۸۹۳۳۶۵۲ دورنگار:

فهرست

۷.....	پیشگفتار
۹.....	تاریخچه استان کهگیلویه و بویراحمد ..
۱۳.....	مقدمه
۱۷.....	مثل‌ها
۸۵.....	واژه‌نامه
۱۰۷.....	منابع
۱۰۹.....	تصاویر

پیسگف

ضرب المثل در میان هر قومی به عنوان بخشی از میراث ادبی آن قوم؛ زبان و آلهه و تاریخی و سرگذشت نیاکان و پیشینیان، جغرافیای تاریخی و بسعی تجربیات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را در خود به تصویر می‌رساند. به همین جهت برای شناخت هویت اقوام و ملل، آشنایی، شناخت و معرفی این بخش از ادبیات که بعضاً موزون و مسجع نیز می‌باشند و تحت عناوین امثال و حکم و یا ضرب‌المثل در جامعه کاربرد دارند، بسیار ضروری است.

بنابر احساس این ضرورت بود که جناب آقای فریدون امیریان (کُرد لاغری) از فرهنگیان فرهنگ‌دوست بویراحمد، با انتشار کتابهای ضرب‌المثل‌های کهگیلویه و بویراحمد، بازی‌های بومی استان کهگیلویه و بویراحمد، گلچینی از ضرب‌المثل‌های بویراحمدی و گوشه‌هایی از فرهنگ مردم بویراحمد؛ این بار گام‌های بلندتری برداشته و اقدام به نگارش و انتشار کتاب گلچینی از ضرب‌المثل‌ها کهگیلویه و بویراحمد نموده است. اینجانب با

شناختی که از حوزه‌های مختلف ایران‌شناسی و به‌ویژه شناخت جنبه‌های مختلف استان‌شناسی دارم، این اثر را نیز در زمره آثار مفید و ارزشمند و قابل استفاده برای پژوهشگران، محققین و ایران‌دوستان و علاقمندان به تاریخ، فرهنگ و هویت این استان دانسته و نویسنده محترم آن را از پیشکسوتان عرصه فرهنگ، پژوهش و استان‌شناسی در این استان می‌دانم چرا که پژوهش و نگارش را نه برای نام و نام، که برای ماندگاری آداب و رسوم، فرهنگ و هویت محلی می‌باشد سرزمین برگزیده است.

علی کامرانی مقدم

رئیس بنیاد برای شناسی شعبه استان کهگیلویه و بویراحمد

یاسوج ۱۳۹۲/۸/۳۰

تاریخ به استان کهگیلویه و بویراحمد^۱

منطقه ای که کنون استان کهگیلویه و بویراحمد نام دارد دارای پیشینه کهن تاریخی است. هرچند در گذشته نه چندان دور، جزء یکی از بلوک‌های منطقه فارس بوده که خود شامل دو قسمت می‌شد: قسمت شمال شرقی که آن را سردسیر و کوهستانی و پشت کوه می‌نامیدند و قسمت جنوب غربی که نره‌کوه و بهبهان نامیده می‌شد.

در عهد باستان محدوده کهگیلویه، انزلی و انزان نامیده می‌شد که شامل کهگیلویه و ممسنی بوده است. پژوهشگران بر این باورند که مردمان انزان خود بخشی از مردمان پارس بوده و به سخامنشیان هم‌نژاد بوده‌اند.

در سال ۱۲۵۸ هجری قمری، رامهرمز، شادگان، هندیجان، بندر معشور، لیراوی و زیدون جزء کهگیلویه و بهبهان بوده‌اند (بهبهان و کهگیلویه دارای سرزمین و محدوده مشترک بوده‌اند) و از آن تاریخ

۱- گلچینی از ضرب‌المثل‌های بویراحمدی؛ فریدون امیریان، چاپ اول، تهران، زیتون سبز، ۱۳۹۱.

به بعد مناطق نامبرده از آن جدا شدند. از سال ۱۳۲۴ ه. ش به جهات سیاسی، بویراحمد از کهگیلویه مجزا و ضمیمه استان فارس گردید. در دهه ۱۳۳۰ در قلمرو ایل بابویی شهر دوگنبدان شکل گرفت. در پانزدهم آبان ماه ۱۳۳۸، کهگیلویه نیز از بهبهان جدا گردید و شهرستان کهگیلویه با مرکزیت دهدشت شکل گرفت اما همچنان جزء استان خوزستان بود و سرانجام در ۲۲ تیرماه ۱۳۴۲ ه. ش به نام شهرستان کهگیلویه و بویراحمد (۱- بویراحمد، ۲- طیبی، ۳- بهمنی، ۴- چرام) مشتمل بر شش بخش (۶- بابویی) که تا آن زمان بخشی جزء استان فارس و بخش جزء خوزستان بود از این دو استان جدا شد و به فرمانداری کل تبدیل گردید و متعاقب آن شهر یاسوج مرکز استان در سال ۱۳۴۴ ه. ش به واسطه قلمرو ایل بویراحمد و ملاحظات سیاسی شکل گرفت. سرانجام در خرداد سال ۱۳۵۵ ه. ش با همان محدوده به استان تغییر یافت. در تاریخ ۹ اسفند سال ۱۳۷۹ بخشی از شهرستان بویراحمد با بخش شهرستان دنا به مرکزیت شهر سی سخت مجزا و به شهرستان مستقل تبدیل شد و در تاریخ ۹ دی سال ۱۳۸۳ نیز قسمتی از شهرستان کهگیلویه به مرکزیت لیکک از این شهرستان جدا و تحت عنوان شهرستان بهمنی نام داشت. خلاصه آنکه تشکیلات سیاسی عشایر کهگیلویه و بویراحمد از سال ۱۳۲۴ ه. ش به بعد به تدریج دچار دگرگونی گردید. این روند از سال ۱۳۸۱ که اصلاحات اراضی اجرا شد، شتاب بیشتری گرفت تا قبل از آن همه ایلات مذکور به صورت مال، اولاد، طایفه و ایل سازمان یافته بودند. اکنون استان کهگیلویه و بویراحمد مرکب از هفت شهرستان

بویراحمد، کهگیلویه، گچساران، دنا، بهمنی، باشت و چرام با جمعیتی بالغ بر ۶۳۴ هزار نفر و مساحتی در حدود ۱۶ هزار و ۲۶۴ کیلومتر مربع، چونان پلی ارتباطی، استانهای فارس، اصفهان، چهارمحال و بختیاری، خوزستان و بوشهر را به هم مرتبط ساخته است. منابع آبی بسط، جنگلهای چشمگیر، معادن طبیعی متعدد، ذخائر نفتی مناسب، تنوع گیاهی متنوع، گونه‌های جانوری متعدد، قله مرتفع، باغات و کشاورزی و طبیعت این استان را چونان گوشه‌ای از بهشت جاودانه تبویر کشیده است.

ضرب المثلثی در ملت نشان دهنده افکار و روحیات آن ملت است و جامعه نشان آن را می‌تواند به ویژگیهای روحی و اخلاقی یک جامعه پی برد. شاعران و نویسندگان بزرگ ایران نیز از ضرب المثلها سود فراوان جسته‌اند و جای پای ضرب المثلها را در آثار آنان جای جای می‌بینیم. آفرینندگان ضرب المثلها در هیچ جای علمی شناخته نشده‌اند و این پدیده ایست که ضرورتها و نیازهای مردم سرینتد آنهاست و از صدها سال پیش تاکنون سینه به سینه بمارسده است. مثلها در پیکره ارزشمند ادبیات و فرهنگ عامه هر جامعه بر جایگاه رفیع و استواری قرار دارند که به صورت اینهمه مهم نما بازتابی از دردها، رنج‌ها، خاطره‌ها، شادیه‌ها، شیون‌ها، خصم و خفیات نیاکان و گذشتگان ما می‌باشند.

مثلها در قالبی کوتاه، موزون، روان و ساده در لباس اشاره و کنایه و استعاره، تجارب گذشتگان را در جان کلام بصورت فانوسی

درخشان با پرتوهایی از نور نمایان ساخته که بکارگیری آنها روشنی‌بخش زندگی‌مان در حال و آینده خواهند بود.^۱

یکی از فواید مثلها آن است که جمله‌ها کوتاه و مختصر و زیباست، بیشتر مردم در گفتگوهای خود بارها آنها را شنیده‌اند؛ در رنگ بر دل می‌نشینند و باعث می‌شوند که گفتگوهای طولانی، کوتاه شود. اگر کسی مثلی را درست و در جای خود بکار ببرد، مثلش به بین‌تر و حرفش اثربخش‌تر می‌گردد.^۲

ضرب‌المثل منعکس‌کننده حکمت و اخلاق یک ملت است که در طی قرون و اعصار به وجود آمده و حوادث و عوامل روانی و تاریخی در آن سوزش‌سته است و گنجینه‌ای است که در سالهای دراز، تجربیات و حکمت یک قوم را در خود جمع نموده و از راه همین ضرب‌المثلها می‌توان به رجای اخلاقی و سوابق تاریخی اقوام پی برد. از آنجایی که ضرب‌المثلها کوتاه و بیادماندنی هستند، حتی کم‌سوادترین افراد، صدها مثل در حافظه‌ی خود جای داده‌اند که باید از افکارشان استفاده کرد و به نفعی کاغذ آورد تا این مکتوب در اختیار همگان قرار گیرد.^۳

هدف از تدوین جزوه فوق حفظ میراث گرامر و فرهنگ ملی که تبلوری از رنجها، ناکامیها، حماسه‌ها و پیروزیها، نمایان ملت ایران بخصوص مردم مسلمان و سلحشور این خطه می‌باشد که

۱- گنجینه مثل‌های بختیاری تألیف فربرز فروتن چاپ دوم ۱۳۸۳

۲- ضرب‌المثل‌های فارسی تألیف: محمود سروری فخرچاپ چهارم ۱۳۸۷

۳- فرهنگ اصطلاحات و ضرب‌المثل‌های ملل تألیف: حسین رحمت‌نژاد، چاپ

سینه به سینه گشته به صورت یک میراث گرانبهای فرهنگی به ما رسیده است.

بجاست که برای نگهداری از آن دستبرد حوادث زمان جمع‌آوری تا شاید قطره‌ای از دریای بیکران علم و معرفت این مرد تحت عنوان مثلها به رشته تحریر در آید.^۱

در پایان لازم به یادآوری است که این کتاب تنها گلچینی از ضرب‌المثل‌های استان بوده، مصداق مثل مشت نمونه خروار است، و ضرب‌المثل‌های استان بصورت کامل در کتابی تحت عنوان فرهنگ اصطلاحات ضرب‌المثل‌های کهگیلویه و بویراحمد تهیه گردیده و در آینده نزدیک به چاپ منتشر خواهد شد.

بدینوسیله از آقایان: مهرداد قادر نوریان، محمد ایلونی کشکولی، سجاد مشکل‌دو، اردکانی، خانم‌ها: پروین رحیمی، رؤیا رحیمی و مهندس زهره حبیبی که در تهیه این مجموعه همکاری نموده‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

فریدون امیریان کرد لاغری

یاسوج مهر ۱۳۸۸ شمسی